

מדינת ישראל

רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

י"ג באדר התשפ"ה
13 במרץ 2025
שה. 2025-658

השפעות אסדרה (RIA): תיקון הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010

דוח זה מעריך את ההשפעות של רגולציה מוצעת (RIA) שעניינה תיקון הוראות הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) (תנאי חוזה לביטוח חובה של רכב מנועי), התש"ע-2010 (להלן – **הוראות הפיקוח**).

1. רקע אודות סביבת מושא האסדרה

הוראות הפיקוח קובעות הוראות לעניין פוליסת ביטוח רכב חובה, תעודת הביטוח ואופן הפקתן.

התוספת הראשונה להוראות הפיקוח כוללת שלושה טפסים המהווים את נוסח פוליסת הביטוח:

א. טופס א' – פוליסה לביטוח רכב חובה, המיועדת למרבית כלי הרכב ומכסה שימוש בכלי רכב מוגדר (להלן – **הפוליסה הבסיסית**).

ב. טופס ב' – פוליסה לביטוח סחר – רכב חובה, המכסה נהיגה של נהג נקוב במספר כלי רכב שונים, במסגרת רישיון סחר (להלן – **פוליסת סחר**).

ג. טופס ג' – פוליסה לביטוח תו סוחר – רכב חובה, המכסה את השימוש ברכב לצורך המטרות אשר לשמן ניתן רישיון הסחר שבשלו הוצאה לרכב לוחית זיהוי 'במבחן' וכאשר הרכב נושא עליו את לוחית הזיהוי כתנאי לכיסוי הביטוחי, על ידי בעל הפוליסה או כל נהג שקיבל היתר מבעל הפוליסה להשתמש ברכב. פוליסה זו רלוונטית, בין היתר, לסוחר רכבים לאפשר לקונה פוטנציאלי להשתמש ברכב לנסיעת מבחן וכן לצורך הסעת הרכב לבדיקה, תיקון או מבחן רישוי לרכב (להלן – **פוליסת תו סוחר**).

התוספת השנייה להוראות הפיקוח כוללת ארבעה טפסים המהווים את נוסח תעודות הביטוח:

א. טופס א' – תעודת ביטוח המיועדת למרבית כלי הרכב ומכסה שימוש בכלי רכב מוגדר.

ב. טופס ב' – תעודת ביטוח הכוללת תניית השתתפות עצמית מוגדלת (בנוסף לתנאים הקבועים בטופס א').

ג. טופס ג' – תעודת ביטוח לפוליסת סחר (להלן – **תעודת ביטוח לפוליסת סחר**).

ד. טופס ד' – תעודת ביטוח לפוליסת תו סוחר (להלן – **תעודת ביטוח תו סוחר**).

2. הגדרת צורך האסדרה

א. הגדרת כיסוי ביטוחי למטרות הוראת נהיגה והדרכה בנהיגה בפוליסה הבסיסית

על פי תקנה 221(ב)(1) לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן – **תקנות התעבורה**), רשאי אדם ללמוד נהיגה ברכב מנועי החל מגיל שש עשרה שנים וחצי, ועל פי תקנה 221(ג)(1) לתקנות התעבורה, רשאי מבקש רישיון נהיגה להיבחן בבחינה מעשית החל מגיל שש עשרה שנים ותשעה חודשים.

משרד התחבורה מעמיד בפני המבקשים ללמוד נהיגה שתי חלופות כדלקמן:

1. לימוד נהיגה אצל מורה נהיגה מוסמך מטעם משרד התחבורה תמורת תשלום;
2. לימוד נהיגה בידי אדם שקיבל היתר הדרכה בנהיגה מרשות הרישוי.

קבלת היתר ההדרכה בנהיגה מותנית בעמידה של מבקש ההיתר בקריטריונים שונים שנקבעו על ידי משרד התחבורה, בין היתר – התקנת אביזרים שונים ברכב על מנת שיוכל לשמש להדרכה בנהיגה. הדרכה בנהיגה, להבדיל מהוראת נהיגה, ניתנת ללא תשלום או תמורה אחרת למדריך הנהיגה, ולכן בחירה בחלופה זו עשויה להביא לחיסכון כספי לתלמידי נהיגה.

הפוליסה הבסיסית, כפי שהיא מנוסחת כיום, קובעת חובה על המבטח לכסות מקרי ביטוח לפי הפוליסה אם השימוש ברכב היה למטרת השתלמות מעשית בנהיגה או למטרת מבחן נהיגה מעשי. היא אינה כוללת התייחסות להדרכה בנהיגה, וכן אינה קובעת באופן מפורש חובה על המבטח לכסות מקרי ביטוח לפי הפוליסה אם השימוש ברכב היה למטרת הוראת נהיגה.

סעיף 2 לפקודת ביטוח רכב מנועי [נוסח חדש], התש"ל-1970 (להלן – **פקודת ביטוח רכב מנועי**), קובע חובה לרכישת פוליסת ביטוח בגין נזקי גוף עקב תאונות דרכים, טרם כל שימוש ברכב. על מנת לאפשר לציבור לומדי הנהיגה לעמוד בהוראות החוק, הן במהלך שיעורי הנהיגה והן במהלך מבחן הנהיגה המעשי, עלה הצורך לעדכן את הפוליסה הבסיסית באופן הבא:

1. עדכון מטרות השימוש המותרות ברכב – הגדרת מטרה של שימוש ברכב לצורך לימוד נהיגה ומבחן נהיגה מעשי, ובלבד שיירשם על גבי תעודת הביטוח כי היא מיועדת להדרכה בנהיגה;
2. הגדרה כי המבטח לא יהיה פטור מכיסוי החבות לפי הפוליסה גם כאשר השימוש ברכב הוא למטרות הוראת נהיגה, הדרכה בנהיגה ומבחן מעשי לנוהג ברכב אשר לומד נהיגה בידי אדם בעל היתר הדרכה.

ב. שינוי הסעיף לציטוט בתעודת הביטוח שבטפסים א' ו-ב' לתוספת השנייה להוראות הפיקוח בהקשר של השבתת רכב

החל משנת 2021 קיימת לציבור הנהגים האפשרות להשבית את ביטוח החובה במקרים שבהם הרכב אינו משמש לנסיעה, כגון שהות בחו"ל. השבתת מאפשרת לבעל הפוליסה להוזיל את עלויות הביטוח בתקופות שבהן הרכב אינו משמש לנהיגה, ובמקביל ליהנות מכיסוי ביטוחי בגין נזקי גוף העלולים להיגרם לנהג עצמו, או לצד ג', כתוצאה משימוש ברכב, גם במקרים בהם כלי הרכב מצוי בחנייה.

תעודות הביטוח בטפסים א' ו-ב' לתוספת השנייה עודכנו כך שנוסף על מטרות השימוש ברכב ובני האדם הרשאים לנהוג ברכב, יצוינו אופי השימוש המותר ברכב מושבת (אשר פוליסת ביטוח החובה עבורו מושבתת) וסעיפי הפוליסה החלים במקרה של השבתת רכב.

על פי הנוסח כיום, על המבטח לכלול בתעודת הביטוח הנ"ל את ציטוט סעיף 22(ג) לפוליסה. מאחר וסעיף זה עוסק בביטול פוליסת ההשבתה על ידי בעל הפוליסה ולא באופי השימוש המותר ברכב מושבת והכיסויים החלים עליו, עלה הצורך לעדכן כך שבתעודות הביטוח יפנה לשימוש לפי סעיף 22(ה) במקום סעיף 22(ג).

ג. תיקון תיאור הרכב לצורך ביטוחו בתעודת הביטוח לפוליסת סחר

על פי סעיף 7(ב) לפוליסת סחר, המבטח רשאי להגביל את חבותו לפי הפוליסה, כך שלא תכלול כיסוי ביטוחי לשימוש באחד או יותר מכלי הרכב האלה: כלי רכב עד 3.5 טונות, אופנוע, טרקטורון, כלי רכב מסחרי מעל 3.5 טונות, מונית, אוטובוס, רכב מיוחד, ובתנאי שהדבר צוין במפורש בתעודת הביטוח.

בתעודת הביטוח לפוליסת סחר כפי שהיא מנוסחת כיום, אין למבטח אפשרות לציין את כלי הרכב המוחזרים על ידה מהכיסוי הביטוחי בהתאם לסעיף 7(ב) לפוליסת הסחר.

לאור האמור לעיל, עלה הצורך לתקן את תיאור הרכב לצורך ביטוחו בתעודת הביטוח לפוליסת סחר, כך שבסיפא שלו יצוינו כלי הרכב שאינם נכללים בחבות המבטח, בהתאם להוראות סעיף 7(ב) לפוליסת הסחר.

ד. תיקון תיאור הרכב לצורך ביטוחו בתעודת ביטוח תו סוחר

על פי תיאור הרכב לצורך ביטוחו המופיע בתעודת הביטוח תו סוחר, הרכב שעבורו הונפקה תעודת ביטוח תו סוחר הוא רכב שנרשם במשרד הרישוי על שם בעל רישיון סחר לפי תקנה 284(א)(2) לתקנות התעבורה.

ההגדרה הנ"ל אינה תואמת להגדרת המונח "רכב" המופיעה בפוליסת תו הסוחר. בנוסף, היא אינה מתאימה לאופי הפעילות של המבוטחים בפוליסת תו סוחר, שלעיתים הינם בעלי מלאכה אשר נותנים שירות למספר גדול של בעלי רכבים, כגון בעלי מוסכים, ולא סוחרים מכוניות או יבואנים.

לאור האמור לעיל, עלה הצורך להתאים את ההגדרה "תיאור הרכב לצורך ביטוחו" בתעודת ביטוח תו סוחר להגדרת המונח "הרכב" בפוליסת תו סוחר.

3. בעלי העניין אשר יושפעו מהאסדרה

ציבור לומדי הנהיגה במדינה והוריהם, אשר לימוד נהיגה בידי אדם בעל היתר הדרכה עשוי להביא לחיסכון כספי משמעותי עבורם וכן כל המשתלם בהשתלמות מעשית בנהיגה.

סקירה אודות אסדרה מקבילה או סותרת

הדרכה בנהיגה מוסדרת כיום בתקנות התעבורה. מטרת אסדרה זו היא למנוע מצב שבו על אף שהחוק מתיר לימוד נהיגה בידי אדם בעל היתר הדרכה, היעדר היכולת להשיג כיסוי ביטוחי למטרה זו מהווה חסם למימוש אפשרות זו.

4. סקירות של דין משווה

סקירה זו עוסקת בהבדלים בין ההסדרים במדינות השונות לגבי האפשרות ללמוד אצל מדריך שאינו מקצועי ולגבי הדרישות החלות עליו כתנאי לקבלת היתר להדריך תלמידי נהיגה. הסקירה מתבססת על מחקר שנערך על ידי מרכז המחקר והמידע של הכנסת, "לימודי נהיגה: מבט משווה" מיום 6 ביולי 2023.¹

א. לימוד נהיגה בידי מדריך שאינו מקצועי – היקף התופעה

מסקירת לימודי הנהיגה ב-36 מדינות ופרובינציות בעולם, עולה כי בתשע מדינות ניתן ללמוד למבחן המעשי הן במסגרת מקצועית והן בעזרת מדריך לא מקצועי (בחלק מהמדינות מדריך שכזה חייב להירשם במשרד התחבורה ובחלקן אין חובה כזאת). בשלוש מדינות צוין כי נוסף על שיעורים מעשיים אצל מורה מקצועי, רשאי תלמיד בשלב הלימודים המעשיים להתנסות בנהיגה עם מלווה.

¹ "לימודי נהיגה: מבט משווה", מחקר מיום 6 ביולי 2023 של מרכז המחקר והמידע של כנסת ישראל.
https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/3913efe8-40c6-ed11-8155-005056aac6c3/2_3913efe8-40c6-ed11-8155-005056aac6c3_11_20207.pdf

ב. הדרישות ממדריך לא מקצועי

1. מסקירת המדינות שבהן חלק מהלימודים נעשים בעזרת מדריך לא מקצועי עולה שהדרישות המרכזיות ממדריך לא מקצועי הן **גיל מינימלי והוותק בהחזקת רישיון** (למשל בשווייץ נדרש שהמדריך יהיה בן 23 לפחות ובעל רישיון לרכב מאותו הסוג במשך לפחות שלוש שנים).
2. בחלק מהמדינות המאפשרות נהיגה עם מדריך לא מקצועי, חלה על המדריך להיות בעל **קשר קרוב עם הלומד לנהוג** – הורה, בן משפחה, שכן ועוד (למשל, בספרד המדריך צריך להיות בן משפחה, שכן או חבר של התלמיד).
3. בחלק מהמדינות יש דרישה שלמדריך **לא יהיו עבירות תנועה במשך כמה שנים** (למשל, בספרד על המדריך להיות ללא הרשעות בעבירות מסוימות).
4. בלוקסמבורג, שבה תלמיד נהיגה מתחיל את שלב ההכשרה המעשית ב- 12 שיעורים אצל מורה, ואז יכול להמשיך את הלמידה עם מדריך לא מקצועי, על המדריך **לנהוג שעתיים עם התלמיד ועם מורה מקצועי כדי להוכיח מידת מקצועיות כנדרש** לפני שיוכל לשמש כמדריך.

להלן טבלה מרכזת של הדרישות ממדריך שאינו מקצועי במדינות שונות

מדינה	חובת מורה ללימודים מעשיים	דרישות מיוחדות ממורה לא מקצועי
אוסטריה	מורה; ניתן לתרגל עם מלווה	בלימודים המשלבים מלווה, המלווה יהיה בעל ותק רישיון של לפחות שבע שנים, שמהן לפחות שלוש ללא עבירות תנועה או שלילת רישיון. המלווה חייב להיות אדם בעל קשר קרוב לתלמיד. בזמן השיעורים, הרכב שבו מתקיים האימון יהיה מבוסס בביטוח מתאים, ומסומן בלוחית מזהה של רכב לימודי.
בריטניה	מדריך לא מקצועי לא רשום או מורה	לאחר מבחן התיאוריה ניתן ללמוד עם מורה או מלווה. ניתן לתרגל עם חברים או משפחה מעל גיל 21, בעלי ותק רישיון של שלוש שנים ורישיון תקף. תלמיד הלומד עם מלווה נדרש להציב שלט על הרכב, ואסור לו לנסוע בכבישים מהירים.
לוקסמבורג	מדריך לא מקצועי רשום או מורה	מועמדים לרישיון יכולים ללמוד עם מלווה אחרי הכשרה מעשית של לפחות 12 שיעורים עם מורה , והשיעורים המעשיים נמשכים בליווי נהג מלווה, שקיבל אישור ממשרד התחבורה. הנהג המלווה נדרש לנהוג שעתיים עם התלמיד ומורה מקצועי, לפני שימשיכו בנפרד.
ליטא	מורה; ניתן לתרגל בנוסף עם מלווה.	נהג המלווה בן משפחה צריך להיות בעל רישיון תקף וותק של חמש שנות רישיון נהיגה באותה דרגה. תלמיד יוכל להתנסות עם קרוב משפחה בתנאי שגילו מעל 17 שנה, שעבר מבחן תיאוריה או שיש לו רישיון לנהיגה ברכב מסוג אחר. מומלץ שהתלמיד יעבור 50% מהשיעורים המעשיים בבית ספר לנהיגה.
ספרד	מדריך לא מקצועי לא רשום או מורה	המלווה צריך להירשם לשם כך, ללוות בחינם ולהיות קשור לנהג בקשרי משפחה, חברות או שכנות; תנאים נוספים: המלווה לא הורשע בעבירות מסוימות, הוא בעל חמש שנות ותק רישיון לפחות ולא ליווה נהג אחר בשנה האחרונה. משרד הרישוי המקומי יכול לדרוש ממנו לגשת למבחן תיאוריה או למבחן מעשי. במהלך נסיעה עם מלווה, המלווה נחשב נהג לכל דבר ועניין.
פינלנד	מדריך לא מקצועי רשום או מורה	לפחות גיל 25, רישיון תקף וותק בנהיגה ברכב במשך לפחות חמש שנים. רשות התחבורה והתקשורת בוחנת את כישוריו האישיים של כל מועמד ויכולה להכריע שלא לאפשר לו להדריך. ברכב שבו נעשה הליווי צריכה להיות מותקנת מערכת בלימה לנהג.
קפריסין	מדריך לא מקצועי לא רשום או מורה	בזמן הלימודים התלמיד מחזיק ברישיון למידה, המחייב נהיגה בליווי של מלווה שגילו מעל 30 המחזיק ברישיון נהיגה במשך יותר מחמש

		שנים, ואסור להם להסיע נוסעים נוספים עימם. יש לקבוע על הרכב שלט של תלמיד נהיגה.
שוויץ	מדריך לא מקצועי לא רשום או מורה	לפחות גיל 23 וותק של לפחות שלוש שנים כנהג, והחזקה ברישיון קבוע (לא נהג חדש או לומד).

5. תיאור החלופות המרכזיות לצד החלופה שנבחרה

עדכון הוראות הפיקוח הוא בהתאם לסמכויות הממונה, ובכפוף לדיון בוועדה המייעצת, ומתבצע בעיקרו במטרה להסיר את החסם הקיים כיום עבור הציבור המבקש לקבל היתר הדרכה בנהיגה, אשר אינו מאפשר רכישת כיסוי ביטוחי לטובת שימוש ברכב למטרת הדרכה בנהיגה.

6. שיתוף הציבור בקביעת האסדרה

א. **משכו של ההליך** – טיוטת האסדרה תפורסם להערות הציבור לתקופה של 30 יום. במסגרתה יתאפשר לציבור להעביר את התייחסותו לעקרונות שבבסיס טיוטת הוראות הפיקוח.

ב. **שיקוף תוצרי ההליך בדוח קביעת האסדרה** – אם בעקבות התהליך של שיתוף הציבור יבוצעו באסדרה שינויים מהותיים, יכלול הדוח גם תיאור של עיקרי הליכי שיתוף הציבור שבוצעו, ותיכלל בו התייחסות לכלים שבאמצעותם בוצע ההליך, לגורמים שלקחו בו חלק, ולתוצרי ההליך, על ההערות המהותיות שעלו במסגרתו והתייחסות רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן – **הרשות**) להערות הללו

7. הנגשת דבר האסדרה לציבור

לאחר שתהליך האסדרה יושלם, תפעל הרשות לפרסם את דבר האסדרה בדף הייעודי לכך באתר הרשות. פרסום האסדרה באתר יהיה מונגש לאנשים עם מוגבלויות, ויעשה שימוש בשפה פשוטה ובהירה, בצירוף דוח קביעת האסדרה.